

**Programación de Técnicas de
composición aplicadas á didáctica.**

Índice

---

1. Introducción	4
1.1 Marco Legal	5
1.2 Características do centro.....	6
1.3 Características do alumnado	7
2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais	8
2.1 Grao Profesional	8
3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais	9
4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Técnicas de composición aplicadas á didáctica	10
4.1 Obxectivos	10
4.2 Contidos	10
4.3 Criterios de avaliación	12
4.4 Criterios de cualificación.....	13
4.5 Mínimos esixibles	13
4.6 Procedementos e ferramentas de avaliación.....	13
4.7 Actividades complementarias	14
4.8 Actividades extraescolares	14
4.9 Medidas de recuperación	14
4.10 Recursos didácticos.....	14
Bibliografía orientativa.....	14
5. Metodoloxía	16
5.1 Principios metodolóxicos xerais.....	16
5.2 Metodoloxía específica. Liñas Mestras.....	17
Baseadas na palabra Krreactividade creada para a ocasión, cada unha das particularidades dela definen un xeito de traballar.....	17
6. Atención á diversidade	18
7. Temas transversais	19
7.1 Educación en valores	19
7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s)	20
8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas	21
8.1 Actos institucionais.....	21
8.2 Cursos e clases maxistras	22
8.3 Audicións.....	22
8.4 Outros	22
9. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	23

10. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.24

1. Introducción

A presenza no grao superior da especialidade de Pedagogía da linguaxe e da educación musical e a inclusión na proba de acceso á mesma dun exercicio compositivo con fins didácticos xustifica a idoneidade desta materia como optativa para o 6º curso do grao profesional, resultando tamén de interese para o alumnado con inquietudes creativas.

Xustificación da materia Optativa.

“Hemos de construir seres diferentes, personas que tengan un discurso singular y propio, con capacidad de iniciativa (...) a quienes prestemos atención porque lo que van a decir nunca es convencional.”

Angel Gabilondo, Catedrático rector da Universidade Autónoma de Madrid

“Lo que más me importa en este mundo es el proceso de la creación”.

Gabriel García Márquez .

“No recuerdo cuándo ni cómo me consideré compositor por primera vez. Todo lo que recuerdo es que estos pensamientos ya los tenía desde muy pequeño, mucho antes de iniciar cualquier estudio musical serio”.

Igor Stravinsky

Descrición da materia

Enmarcada no derradeiro curso de grao profesional, **Técnicas de composición aplicadas á didáctica** busca, a través dunha dinámica de taller provocar procesos creativos nos alumnos.

A materia está aberta a todas as especialidades instrumentais. As sesións serán de unha hora semanal e o número mínimo de alumnos será de 5 por clase.

Dinámica de taller para experimentar colectivamente, onde a partir dunha serie de liñas mestras, o propio grupo poderá ir perfilando sobre a marcha o trazado da materia.

1.1 Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensinanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.
- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **CIRCULAR 21/2008** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de

música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.

- **DECRETO 198/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2 Características do centro

O Conservatorio Profesional de Música de Vigo é un centro público creado no ano 2003 despois da separación obrigatoria tal e como dispoñía a Lei Orgánica 1/1990 Xeral de Ordenación Educativa do Conservatorio Superior de Música de Vigo.

Sito na rúa Fotógrafo Felipe Prósperi s/n, entre a Avenida da Florida e Praza da Miñoa, o centro conta con instalacións axeitadas ás ensinanzas musicais, resultando un tanto escaso de espazos para a demanda que unha cidade como Vigo fai das ensinanzas musicais.

O centro sitúase na bisbarra de Vigo, zona amplamente industrializada. A actividade musical da zona xira en torno á existencia de un grande número de bandas populares e coros onde moitos/as alumnos/as reciben unha formación musical inicial. Existen tamén na zona un número importante de escolas de música públicas e privadas, e nos últimos anos tamén se crearon varias formacións do ámbito orquestral.

O propio Conservatorio e algunhas entidades privadas (bancos, fundacións, sociedade filarmónica, etc.) programan actividades musicais. A cidade carece de fonoteca pública e de biblioteca musical especializada (a excepción da do propio centro).

A maiores da actividade docente da ensinanza de música, no Centro realízanse diferentes actividades extraescolares e complementarias co obxectivo de completar a formación do alumnado: concertos, conferencias e cursos de especialización, e outros.

A ensinanza que se imparte no Conservatorio Profesional de Música de Vigo é a de música, regulada pola Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e polo Real Decreto 1577/2006, do 22 de decembro polo que se fixan os aspectos básicos das ensinanzas profesionais de música, sendo na Comunidade Autónoma de Galicia os decretos polos que se regula o grao elemental e profesional o 198/2007, do 27 de setembro, e 203/2007, do 27 de setembro.

1.3 Características do alumnado

O centro conta cunha media de 640 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría dos discentes do grao elemental pertencen á bisbarra de Vigo, agás algúns que veñen para cursar especialidades que non se imparten noutros conservatorios da provincia.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilite a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A ubicación do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumnado pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa. As outras afeccións do alumnado do Conservatorio Profesional de Música de Vigo son a lectura e os deportes.

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensinanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co centro é alto, por non ser obrigatorios os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1 Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- a) Habitarse a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.

Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exigencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Técnicas de composición aplicadas á didáctica

---

4.1 Obxectivos

- Crear textos musicais a partir de propostas de todo tipo. Coñecer as técnicas compositivas e os procedementos básicos para a correcta elaboración de exercicios e pequenas composicións de carácter didáctico.
- Coñecer os elementos da linguaxe musical e as súas aplicacións na práctica compositiva.
- Despertar a creatividade a través de distintos recursos e actividades.
- Analizar obras de carácter didáctico e artístico que sirvan como modelo para a realización de composicións.
- Activar a curiosidade polos procesos creativos de todo tipo de expresión artística.
- Compoñer pezas breves partindo dun motivo, dunha melodía ou dun texto dado.
- Realizar experiencias de asociación musical. Utilizar en exercicios escritos os elementos e procedementos estudados. Construírse unha mirada.
- Descubrir o discurso musical propio como expresión xenuína e única.
- Traballar en grupo, experimentando todos os procesos de construción en equipo e valorando o traballo en taller como ferramenta de enriquecemento persoal e musical.
- Coñecer mecanismos de expresión tanto do propio instrumento coma dos demais.

4.2 Contidos

1. **Procesos creativos.** García Márquez e os talleres de guión. Un xeito de traballar.
2. **As palabras soan:** investigación verbal e analoxías musicais. Experimentando con textos.
3. **O soporte visual:** crear a partir de imaxes.

4. **Gusto, tacto, olfato e vista como fonte de inspiración.** Sinestesia, unha experiencia global que elimina barreiras.
5. **A obra de arte total.** “La mano feliz “.A natureza como proceso creativo.
6. **O atractivo da coherencia.** China, o país do cinco. Cortázar: Historias de cronopios y famas.
7. **Elementos constructivos da música.**
  - a. *Ritmo, o ingrediente primitivo. O ritmo da palabra. O ritmo da cor. A cuadrícula de Klee, o ritmo circular de Delaunay, contrastes sonoros en Kandinsky.*
  - b. *Melodía, unha maridaxe de intervalos. A mensaxe musical. Melodía e texto. Relacións interválicas, direccionalidade, rexistro e fraseo.*
  - c. *Armonía, un contexto sonoro. O fondo que todo o muda. Aplicación dos diferentes tipos de acordes. Elaboración de fórmulas harmónicas e cadenciais.*
  - d. *A forma, un envase para cada cousa. A composición pictórica, unha man que guía a nosa mirada. A forma literaria. A forma musical, o xogo da memoria.*
  - e. *O timbre, a nosa paleta de cor. Textura, o relieve da música.*
8. **“A orde de factores...”.** Invertir os termos: do musical ao verbal ou o visual. Unha ferramenta de estudo.
9. **Conclusións finais.** A búsqueda da mirada.

4.3 Criterios de avaliación

- **Crear textos musicais a partires de propostas variadas.** Con este criterio de avaliación preténdese que o alumnado saiba utilizar as técnicas e procedementos estudados na creación de composicións propias.
- **Valorar o discurso musical propio como expresión xenuina.** Amosar creatividade na composición de pezas libres. Valorarase a iniciativa do alumnado á hora de afrontar o proceso creativo e o interese das súas obras.
- **Amosar curiosidade por coñecer os procesos creativos.** Analizar obras de carácter didáctico e artístico prestando especial interese aos elementos da linguaxe musical presentes nelas. Mediante este criterio valorarase a capacidade de investigar e relacionar aspectos artísticos e didácticos da literatura musical analizada.
- **Demostrar coñecemento práctico das posibilidades de expresión dos distintos instrumentos.** Utilizar correctamente, en exercicios escritos, os elementos e procedementos estudados. Este criterio pretende avaliar o grao de asimilación e posta en práctica das técnicas estudadas.
- **Interpretar en público obras de confección propia.** Emitir xuízos críticos en canto á utilización dos elementos da linguaxe musical das composicións realizadas. Con este criterio de avaliación comprobarase a capacidade para valorar e pór en común de xeito crítico e construtivo o emprego de elementos da linguaxe musical nas pezas compostas e analizadas.
- **Actuar como membro dun grupo, sendo capaz de asumir distintas funcións.**
- **Confeccionar unha carpeta de traballos de composición propia.** Saber compoñer pezas breves partindo dun motivo, dunha melodía ou dun texto. Preténdese que o alumnado aborde a composición de pezas breves con destreza e coherencia a partir dos elementos dados.

- **Amosar unha actitude aberta e sen prexucios ante calquera manifestación artística.**

4.4 Criterios de cualificación

- Asistencia a clase con regularidade e participación activa en cada unha das sesións.30%
- Carpeta de traballos realizados en tempo e forma.30%
- Participación en dúas das postas en público do material elaborado.40%

4.5 Mínimos esixibles

- Asistencia a clase con regularidade e participación activa en cada unha das sesións.
- Carpeta de traballos realizados en tempo e forma.
- Participación en dúas das postas en público do material elaborado.

4.6 Procedementos e ferramentas de avaliación.

O procedemento de avaliación será a avaliación continua na que todas as actividades de clase serán tidas en conta á hora de avaliar. A asistencia a clase e participación activa na mesma, a elaboración dos traballos propostos, a participación nas sesións de traballo tipo taller, a implicación como instrumentistas nas pezas dos compañeiros, a actitude flexible e colaborativa e a capacidade de traballo en equipo serán as variables que entrarán a formar parte do proceso de avaliación continua.

A ferramenta básica para levar a cabo a tarefa de avaliar será o caderno do profesor no que se farán apuntamentos sobre os temas expostos anteriormente, as grabacións en video das audicións levadas a cabo no curso, así coma de certas sesións de traballo si se considera oportuno facelas.

4.7 Actividades complementarias

Poderánse artellar Audicións que supoñan a posta en público dos traballos elaborados na clase.

4.8 Actividades extraescolares

Poderánse deseñar actividades que impliquen participación activa en saídas do centro para colaborar con distintas institucións.

4.9 Medidas de recuperación

Convocatoria Extraordinaria Xuño e Setembro.

1. Presentación dunha grabación en video na que se amosen:
  - a. As sesións de traballo en grupo que redollan o proceso de montaxe de alo menos dúas propostas distintas, que impliquen traballos musicais para formacións variadas de alo menos duo ou trio.
  - b. Participación en súas postas en público do amaterial elaborado.(recollido en grabación de video)
2. Interpretación das dúas propostas citadas no punto anterior, aportando o grupo instrumental e todo o que precise a montaxe das mesmas, na data de exame publicada.

As datas de presentación do material audiovisual serán o 15 de maio e o 1 de setembro respectivamente.

4.10 Recursos didácticos.

Bibliografía orientativa

- Igor Stravinsky, “Poética musical”, ed.El Acanalado (2006)
- Colección “Puentes hacia la comunicación musical, editados por Lumen. lo dice todo. Conversaciones de Violeta H. de Gainza con Patricia Stokoe (expresión corporal), Mario Gurfein (pintura), Maria Esther Rey (matemáticas).
- Vasili Kandinsky, “De lo espiritual en el arte”, Ed. Paidós Estética.
- Arnold Schoenberg, Wassily Kandinsky, Cartas, Cuadros y Documentos de un encuentro extraordinario. Alianza Música (AM 34).
- Vasily Kandinsky, Franz Marc, “El jinete azul”, Paidós Estética, nº 19 (1989).

- Taller de guión de García Márquez, “Me alquilo para soñar” y “Como se cuenta un cuento”, da colección de bolsillo de Mondadori (Ollero y Ramos), os números 62 y 29 respectivamente.
- Gianni Rodari, “Gramática de la fantasía”, ediciones del bronco.
- Silvia Adela Kohan, “Los secretos de la creatividad”, Alba editorial..
- John Howard, “Aprendiendo a componer”, ed. Akal, Entorno musical, nº6.
- Pedro Casariago Córdoba, “Cuadernos amarillo, rojo, verde y azul”, editados por Árdora Express.
- Eduardo Chirinos, “Breve historia de la música”, colección Visor de Poesía, nº 466.
- Salvador Dalí, “Los cornudos del viejo arte moderno”, Tusquets editores (1990).
- Pierre Restany, “El poder del arte. El pintor –rey con sus cinco pieles.”, Taschen (2003).
- “Hundertwasser”, escrito por Harry Rand cuya edición, también en Taschen.

Recursos materiais

- Equipo de música
- Ordenador
- Piano
- Encerado
- TV, Video / DVD, Cámara de video

5. Metodoloxía

5.1 Principios metodolóxicos xerais

Os principios que rixen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** O carácter instrumental da materia de técnicas de composición aplicadas á didáctica require da práctica, polo que o principio de que as cousas se aprenden facéndoas vai implícito na nosa ensinanza.
- **Autonomía:** Cada alumno/a será orientado para traballar de forma independente e a tomar decisións por si mesmo.
- **Creatividade:** Pedra angular desta materia, eixo central da mesma. Tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir que os nosos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos.
- **Individualización:** A búsqueda dunha mirada persoal e un obxectivo troncal desta materia, para o que será tida en conta a dimensión persoal e afectivo social de cada alumno ou alumna.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** A materia se traballa dun xeito individual e coletivo ó mesmo tempo. As propostas parten do individual para chegar ao grupo e seren modificadas e suxeridas nel. Por tanto, fomentárase en todo momento un clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que será útil noutras situacións, que terá aplicación reais e visibilizando os resultados en propostas de concerto.
- **Interdisciplinabilidade:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que cursa o noso alumnado para dotalos dunha maior significación. Así mesmo traballaremos en tender pontes entre as distintas manifestacións artísticas, sexan pictóricas, literarias, dramáticas, do mundo da danza, expresión corporal, etc.

5.2 Metodoloxía específica. Liñas Mestras.

Baseadas na palabra Krrreactividade creada para a ocasión, cada unha das particularidades dela definen un xeito de traballar.

K. de anarKia.
“Doctrina baseada na exaltación do individuo”. Ausencia de xerarquía. Todo vale.

Construir sen prexuízos.

RR. unha chamada de atención. A consoante mais sonora do alfabeto e duplicada.

Movilizar. A arte reivindicativa. A importancia da mensaxe. Relación cos ismos na pintura do século XX. Colorear a música, musicalizar a pintura: un repaso á correspondencia Schoenberg / Kandinsky. Experiencias pictórico-musicais.

B. de contrariar
Búsqueda de posicións opostas. As parellas de opostos como mobilizadores.

O equilibrio como suma de opostos.

ACTIVIDADE.

Eiquí e Agora. Dito e Feito

Dende as primeiras sesións o alumno instalarase na mesa de traballo para Facer. A proposta é unha “clase de cociña” na que imos meter as mans na masa. Aprenderemos a “facermos, facendo”.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de percusión teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos

A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todos eses nenos e nenas con deficiencias a nivel persoal e con características cognitivas por encima da media, é un sistema educativo cercano ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes asignaturas que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1 Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto tono muscular. Ademais, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertencen.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto productivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademais de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquiera unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e respecto

aos demais... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complemente cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

O alumnado utilizará editores de partituras para a elaboración dos exercicios

Poderase traballar con imaxe e son en calquera dos soportes de video, multimedia, smartphones.

8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Dentro da Sección II do Proxecto Educativo de Centro do noso conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, e concretamente no título cuarto do capítulo 4, establécese que estas actividades se poderán clasificar en actos institucionais, cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado de Percusión terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanzas que se organicen dende o Departamento de Percusión, agás nas audicións, onde si deberán participar.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio correspóndenlle, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades agás as audicións de aula (non sendo casos especiais que así o requiran), establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no artigo 36º do título cuarto da sección do Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

8.1 Actos institucionais

No curso académico 2003/2004 decidiuse iniciar a institucionalización dunha serie de concertos, de xeito que pasaran a formar parte da programación estable do centro. Seguindo esta liña de continuidade, as posibles participacións do Departamento de Percusión serían nos seguintes actos:

- Concerto de apertura do Curso Académico: Terá lugar ao inicio do curso.
- Concertos Benéficos: en colaboración con entidades benéficas, coa posibilidade de recadación de donativos. Así mesmo, intentarase celebrar fóra do centro, nalgún lugar que garanta a maior difusión posible.
- Ciclos de concertos, como por exemplo o Ciclo de Primavera onde cada ano se convida a solistas e agrupacións tanto externas como con participación dalgún membro do claustro.
- Acto de graduación: Alumnado que remata os estudos do 4º curso do grao elemental e o 6º curso do grao profesional.

Ademais das actividades que se realicen no seo do propio centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección da nosa tarefa profesional.

8.2 Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras que se desexen organizar, unha vez aprobados no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades extraescolares ou complementarias do centro.

No caso de que o Departamento de Percusión teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e será incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar.

No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

8.3 Audicións

Haberá alo menos dúas audicións no auditorio do centro ou espazo similar, ao longo do curso nas que o alumnado deberá participar como mostra do traballo realizado na clase, interpretando as obras que crearon, sexa en grupo ou como solista.

8.4 Outros

O centro colabora con entidades públicas e privadas participando en eventos organizados por estes, como son os “Premios Honoríficos David Russell”, ou os concertos pedagóxicos para colexios, entre outros, nos que os traballos desenvolvidos na materia poderánse ofertar como proposta.

9. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

---

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende a materia de Técnicas de composición aplicadas a didáctica, para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado
- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

10. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

---

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.